

arriba el doctor Arnott del 20.º regiment. Al començament sembla que entre ell i el doctor Antommarchi, metge de capçalera, no havia acord. Arnott s'inclinava en els seus primers parts a l'optimisme. El malalt tenia contínuament vòmits als quals el doctor Arnott no donava gaire importància. Però el 28 d'abril els vòmits tenien aspecte de pòsit de cafè.

El drama tocava a la fi. El 5 de maig sobrevé el fatal desenllaç. L'Emperador havia donat a Antommarchi instruccions sobre allò que s'havia de fer després de la seva mort: «El meu cor que l'enviïn a Parma a la meva estimada Maria Lluïsa. Que els metges examinin bé el meu estomac i que enviïn el «raport» al meu fill. Així veurem si la causa de la meva mort és la mateixa de que va morir el meu pare». Sobre aquest propòsit escrivia «Le Courier»: «L'autopsia ha demostrat que no anava desencaminat en les seves congetures».

Tanmateix, el diagnostic no apareixia tan clar com el presentaven les versions oficials, sobretot les procedents de les autoritats angleses. Fins 1912 s'ha vingut mantenint la llegenda del càncer gàstric de Napoleó, però posteriorment notables metges historiògrafs, com Abatucci, R. B. Ferrari, Arthur Keith, conservador del museu fundat per Hunter, el Professor Pulle, de Roma, F. Pool i altres s'han dedicat a estudiar les històries clíniques fetes pels metges d'aquella època a Santa Elena (Warden, Barry, O'Meara, Stockæ, Antommarchi, Arnott, etc.), i han trobat en elles dades suficients per eliminar la hipòtesi del càncer gàstric com a causa de la mort. Cal afegir a això l'especial cura amb què els anglesos tractaven d'evitar que es digués o es publicués res a propòsit de l'afecció hepàtica de Napoleó i es comprendrà que precisament això ha servit de base per a reconstruir un diagnostic exacte.

El doctor Antommarchi, que va practicar l'autòpsia, així com els metges de capçalera, van declarar que Napoleó sofria de dues malalties: hepatisi crònica i carcinoma gàstrica. Pool opina que es tractava d'una hepatisi crònica consecutiva a una infecció amibiana. Si aquesta malaltia no es troba més extensament descrita a l'informe és perquè el Governador Hudson Lowe va prohibir sota penya als metges que citessin dita malaltia en el protocol d'autòpsia. L'informe dels metges anglesos diu que el fetge no presentava alteracions morboses, però que en la petita curvatura de l'estómac es trobà una llaga carcinomatosa que foradava la paret gàstrica. En canvi, en l'informe d'Antommarchi es citen alteracions greus del fetge, el qual no solament presentava adherència amb la paret gàstrica, sinó també amb el diafragma. Els nòduls i cavitats trobats en el vèrtice pulmonar esquerre creu que eren de naturalesa tuberculosa. Avui dia sembla més natural pensar que es tractava d'abscessos provinents de la infecció hepàtica amibiana. Els estralls que causava aquesta a l'illa de Santa Elena eren terribles. Prova d'això és que en novembre del 1817 arribà al port Jamestown un navili de presidaris, el «Friendship»; tota la tripulació es trobava bé, el navili carregà d'aigua i 10 dies després els presidaris eren atacats de diarrea i diverses infeccions.

Arthur Keith ha trobat dues peces anatòmiques dipositades per Asthley Cooper i etiquetades com provinents de l'intestí de Napoleó amb càncer incipient. Mitjançant l'examen histològic practicat en talls en sèrie, Kwitth ha arribat a la conclusió que no es tracta de ferides canceroses, sinó simplement de hipertrofies foliculars. Frederic Pool és de la mateixa opinió. El paludisme sembla estar descartat com a factor etiològic. La ferida trobada al nivell de l'adherència gastrohepàtica no tenia caràcter cancerós.

D'aquesta manera s'ha esbrinat la malaltia i mort de Napoleó Bonaparte. Al llegir el seu testament i especialment la clàusula que ordenava s'informés al seu fill de la malaltia que havia produït la seva mort, sembla avui dia adivinar-se un càrrec greu fet als responsables de l'inhumà empresonament a què va ésser sotmès pels colligats. Veritat és que Anglaterra ha contribuït al dret de cobrir amb vels els fets del passat i dificultar així l'estudi de les generacions venideres.